

Faglitteratur
VIDEN

KØBENHAVNS BIBLIOTEKER

AKTIVITETER OG NØGLETAL 2020

Indhold

Indledning..... s. 3

Det fysiske bibliotek..... s. 4

Fysiske besøg

Fysiske besøg (i 1.000)

Fysiske besøg og nedlukning i KKB

Biblioteksudvikling i et særligt år

Med data kommer de rigtige bøger på hylderne

Nyt materialehotel og centralsortering

Værtskab og nye betjeningsformer

Det digitale bibliotek..... s. 11

Digital litteraturformidling

Bibliotekernes app

Nyhedsbreve og digitale forløb

Københavnernes brug af eReolen

eReolen

Det Digitale Folkebibliotek

Nationale digitale udlån

Digitale udlån

Udlån på eReolen og nedlukning i KKB

Unikke lånere af e-bøger og netlydbøger

Unikke lånere og udlån på Filmstriben

Litteratur og læsning..... s. 21

Fysiske og digitale bogudlån

Fysiske bogudlån pr. bibliotek

Lånere

Udlån af fysiske og digitale børnebøger

Fysiske udlån: børne- og voksenbøger

Den fysiske og digitale bog supplerer hinanden

Den digitale og fysiske samling

Måltrettet indkøb og udstilling øger udlån

Arrangementer

Podcast - et medie med stort potentiale

Børn og unge..... s. 30

LÆS: ny børneetage på Hovedbiblioteket

Børneværten - en ny biblioteksrolle

Modernisering af børnebiblioteker

Skolesamarbejde

Indledning

Hvordan skaber man et godt bibliotekstilbud, når byen er lukket ned? Det blev et centralt spørgsmål i Københavns Biblioteker i 2020, hvor coronapandemien satte sit aftryk på bibliotekstilbuddet.

Arbejdet med at inspirere københavnernes til læsning blev løst på en række forskellige måder. I det omfang det var muligt, var de fysiske biblioteker åbne, og københavnernes kunne benytte den fysiske samling og de fysiske rum til læsning og inspiration.

I perioderne med nedlukning og restriktioner på det fysiske bibliotekstilbud blev kendte og nye metoder til digitalt at formidle litteratur og inspirere til læsning taget i brug i det digitale bibliotek, som var fuldt åbent i hele 2020.

Det skete bl.a. gennem digitale arrangementer, digital litteraturformidling på sociale medier og med hybride aktiviteter, hvor det fysiske og digitale spillede sammen.

Samtidig er Københavns Biblioteker rykket endnu tættere på den nationale digitale biblioteksudvikling med etableringen af den nye forening Det Digitale Folkebibliotek. Med Københavns Bibliotekschef som bestyrelsesformand og husning af sekretariatet i Kultur- og Fritidsforvaltningens lokaler, er vejen banet for en endnu tættere kobling til den nationale udvikling på biblioteksområdet.

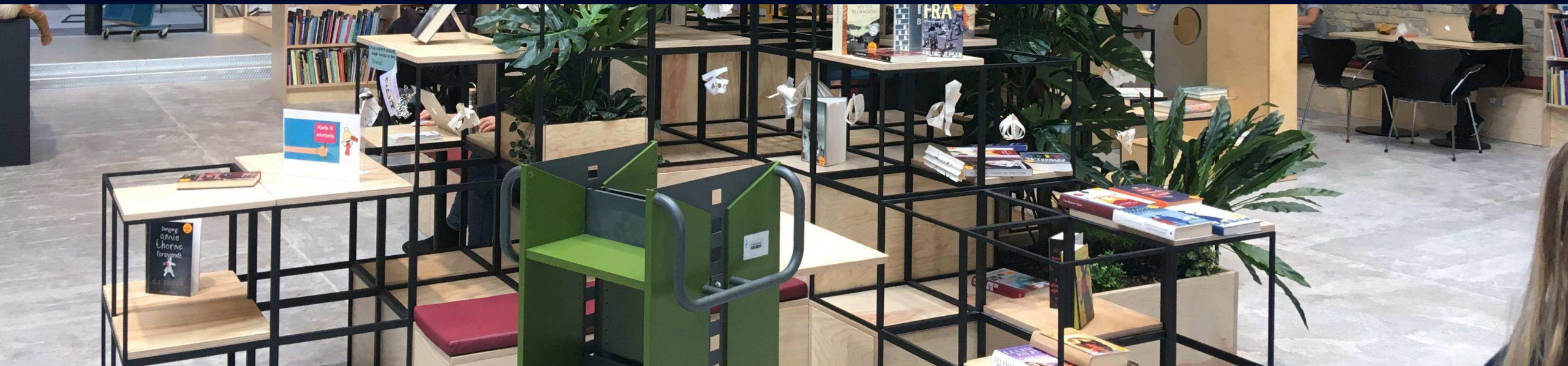
De vigtigste tendenser i 2020:

Denne rapport præsenterer aktiviteter og nøgletal fra 2020 inden for de fire fokusområder, som fremgår af *Biblioteksplanen 2019-2023*.

- **Det fysiske bibliotek** – Et nyt materialehotel og centralsortering blev etableret. Det giver mulighed for at skabe mere plads i biblioteksrummene til udstillinger og arrangementer. Dertil blev datagrundlaget lagt for at flytte ca. 125.000 bøger på hotel og udvikle de fysiske biblioteksrum.
- **Det digitale bibliotek** – Foreningen Det Digitale Folkebibliotek blev etableret, og den nationale, digitale udvikling kom således endnu tættere på kommunerne, ikke mindst København. Udlånet af digitale materialer steg markant under de to nedlukninger, og efterårets genåbning peger på, at udlånet vil stabiliseres på et permanent højere niveau.
- **Litteratur og læsning** – Der kom flere nye lånere til eReolen, som opdagede værdien af Københavns Bibliotekers digitale litteraturlån. Bibliotekerne arbejdede desuden målrettet med indkøb og udstillinger af fysiske bøger, der inspirerer til flere udlån.
- **Børn og unge** – På Hovedbiblioteket åbnede den nye børneetage LÆS, og arbejdet med at modernisere seks af byens børnebiblioteker gik i gang. I 2020 blev de første fire børnebiblioteker moderniseret, og i 2021 følger de sidste to børnebiblioteker.

Det fysiske bibliotek

Fysiske besøg

I 2020 var der **1.950.000** fysiske besøg på Københavns 20 biblioteker. Det er et fald på 48 pct. set i forhold til 2019, hvilket i høj grad kan tilskrives nedlukningerne og restriktioner grundet coronapandemien.

Det ses tydeligt ved at se på besøgstillene inden nedlukningen (jan.-feb.), som lå ca. 16 pct. over samme periode i 2019, sammenholdt med tallene under første nedlukning (marts-maj), hvor besøgstallet lå ca. 81 pct. under samme periode i 2019.

Genåbning i maj og nedlukning i december

Fra d. 18. maj åbnede Københavns Biblioteker gradvist de fysiske tilbud. Først med åbning for afhentning af reserveringer, siden med adgang til samlingen og mulighed for ophold i biblioteket. Genåbningen blev efterfulgt af en nedlukning d. 9. december 2020.

Bibliotekerne guidede brugerne i biblioteket

Bibliotekerne var i perioder indrettet anderledes end sædvanligt for at understøtte en forsvarlig genåbning. I den forbindelse løftede bibliotekerne opgaven med at vise vej og guide borgerne i brugen af bibliotekerne. Det har givet erfaringer med, hvordan biblioteket kan møde borgerne på nye måder.

Fysiske besøg (i 1.000)

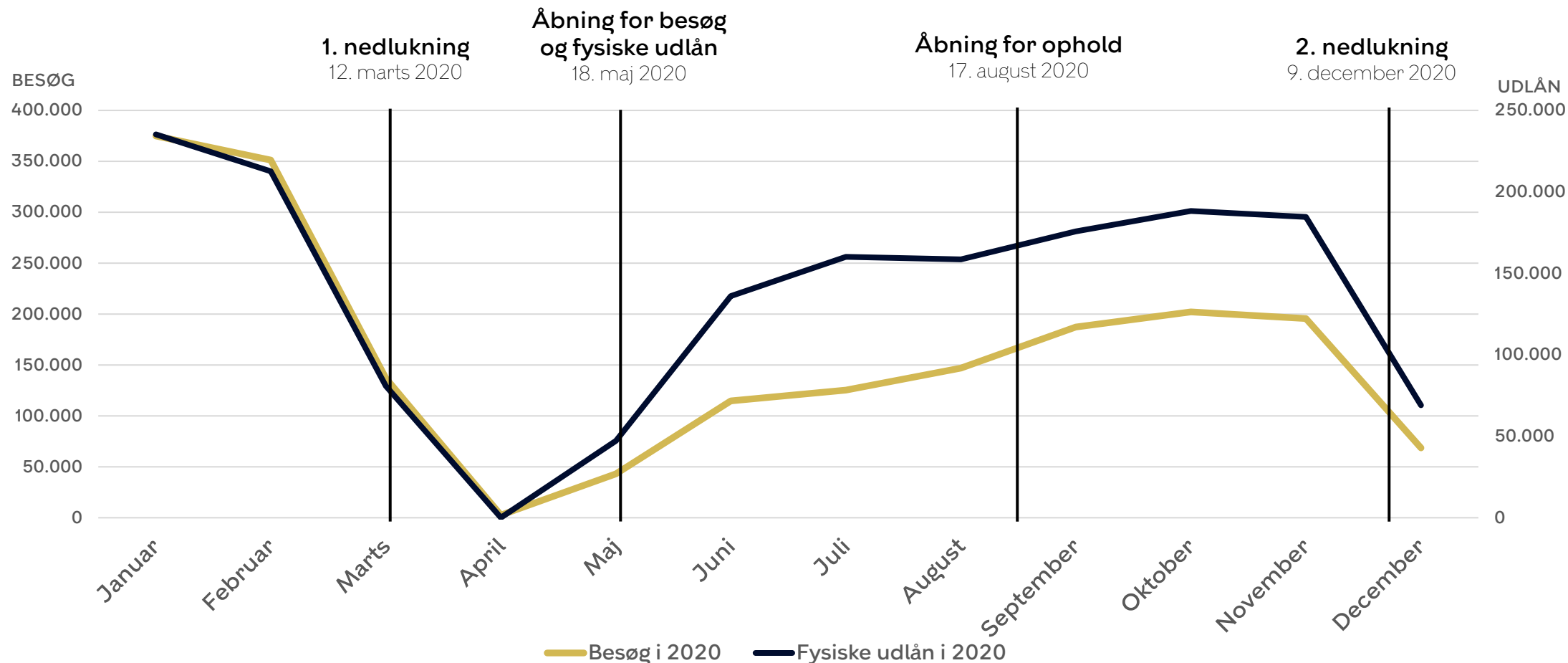
Tabellen viser, hvordan de fysiske besøg fordeler sig på de københavnske biblioteker i 2020.

Enhed	Bibliotek	Besøg pr. bibliotek (i 1.000) i 2020
Hovedbiblioteket	Hovedbiblioteket	299
Kultur N	BIBLIOTEKET	177
	Blågården	68
	Brønshøj	85
	Nørrebro	203
	Husum	31
	Tingbjerg	48
Kultur V	Vesterbro	136
	Vanløse	91
	Valby	94
	Sydhavnen	34
	Vigerslev	38
Kultur S	Islands Brygge	53
	Sundby	205
	Christianshavn	48
	Solvang	37
	Bibliotekshuset	66
	Ørestad	95
Kultur Ø	Øbro Jagtvej	94
	Østerbro	107

Kilde: Sensortek, Vemco. Besøgstillene giver en indikation af aktivitetsniveauet, men er behæftet med en vis usikkerhed. Åbningstiderne har være begrænsede ift. tidligere år pga. coronarestriktioner. Der har været længere åbningstid på Hovedbiblioteket end på lokalbibliotekerne, og 6 biblioteker har haft åbent for borgerservice i 2020 (BIBLIOTEKET Rentemestervej, Brønshøj, Sundby, Valby, Vanløse og Øbro Jagtvej Bibliotek). Disse forhold afspejler sig i besøgstillene. *Kommentarer til tabellen:* **Blågården** - manglende besøgstal for maj til og med 14. juni pga. ombygning af indgang. Ombygning og indskrænket børnebibliotek på **Hovedbiblioteket** i januar-juli. **Østerbro** - børneafdelingen har været helt eller delvist lukket i oktober-december.

Fysiske besøg og nedlukning i KKB

Graf over fysiske besøg og udlån af fysiske materialer i 2020 samt datoer for nedlukninger og genåbning af fysiske tilbud. I takt med den gradvise genåbning af de fysiske biblioteker i foråret og sommeren 2020 nærmede besøgs- og udlånstallene sig mere normale niveauer. Københavns Biblioteker forventer derfor, at besøgs- og udlånstallene vil normaliseres, når en fuld genåbning af de fysiske tilbud er mulig.

Kilde: Sensortek og Vemco.

Besøgstillene giver en indikation af aktivitetsniveauet, men er behæftet med en vis usikkerhed.

Biblioteksudvikling i et særligt år

Bibliotekerne måtte i 2020 tænke nyt for at udvikle sig i et år præget af restriktioner og nedlukning pga. coronapandemien. Blandt andet arbejde bibliotekerne med udvikling af de fysiske rammer på baggrund af data, etablering af et nyt materialehotel, samt afprøvning af nye betjeningsformer i biblioteksrummet.

Data baner vejen for beslutninger

Med nye detaljerede data om bl.a. udlån får Københavns Biblioteker et stærkt grundlag for at træffe beslutninger om både fælles og lokal udvikling af de fysiske biblioteksrum og de fysiske tilbud til københavnere.

Mere plads til udstillinger med nyt hotel

Med etableringen af et nyt og større materialehotel blev der skabt mere plads på de fysiske biblioteker til udstillinger og arrangementer.

Nye måder at møde borgerne på

Den fysiske betjening af borgerne i biblioteksrummet er under udvikling, og arbejdet med at afprøve nye betjeningsformer og værtskab blev sat i gang i Kultur Ø og på Hovedbibliotekets nye børneetage LÆS.

Med data kommer de rigtige bøger på hylderne

Registrering af bibliotekernes fysiske stand

Den fysiske stand af Københavns 20 biblioteker registreres i en ny rapport. Det giver overblik over hvilke fysiske faciliteter, der er til rådighed på de enkelte biblioteker, samt hvilken stand de er i.

Med rapporten får Københavns Biblioteker et samlet grundlag til at træffe beslutninger om, hvordan indretning af bibliotekerne bedst understøtter arbejdet med større og bedre børneområder, lokalt værtskab og inspirerende biblioteksrum og arrangementer.

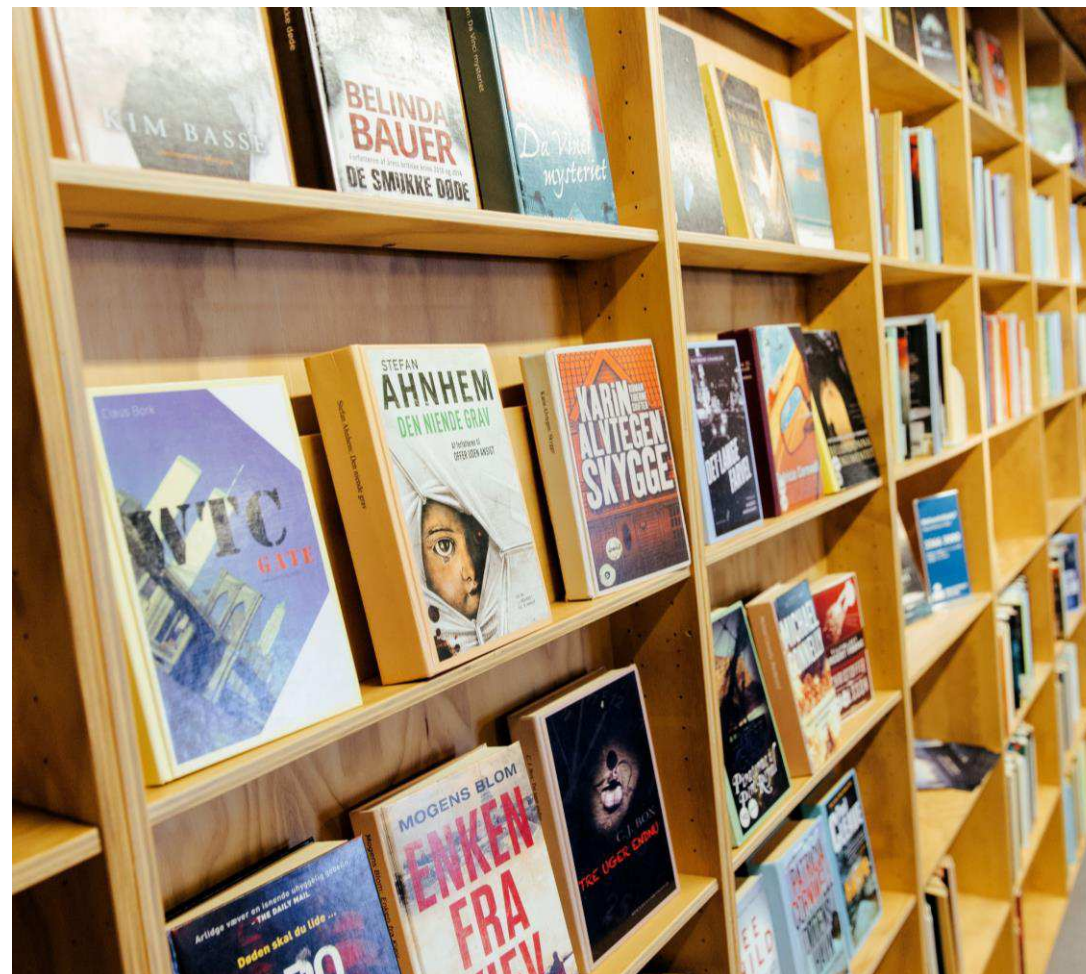
Dertil giver det et grundlag for at prioritere ressourcer til udvikling af de fysiske biblioteker.

Nyt værktøj til flytning af bøger på materialehotel

Et nyt værktøj skal, ved hjælp af detaljerede data om hvordan de fysiske materialer låner ud på de enkelte biblioteker, hjælpe med at udvælge, hvilke bøger der skal udstilles og stå fremme i biblioteksrummene – og hvilke bøger der skal på materialehotel, så de hurtigt kan findes frem, når de bliver reserveret.

Værktøjet kan samtidig bidrage til, at den lokale beholdning af materialer bliver mere målrettet og tilpasset lokalbibliotekernes og deres brugeres behov.

En forudsætning for arbejdet med at skabe inspirerende udstillinger og arrangementer i bibliotekerne er, at der er plads i biblioteksrummet. Flere udstillinger og bøger med forsiderne fremme kræver nemlig mere plads end de klassiske reoler med bogrygge.

Nyt materialehotel og centralsortering

I efteråret 2020 flyttede bibliotekernes centralsortering fra Grøndal Multicenter til nye og større lokaler i Albertslund. Det gør det muligt fremover at opbevare 125.000 flere materialer på hotel, hvor de hurtigt kan findes frem, når de bliver reserveret.

Københavns Biblioteker har en fælles flydende samling af fysiske materialer. Materialerne sorteres i det fælles sorteringsanlæg og en del af samlingen opbevares på materialehotel. De nye faciliteter spiller derfor en central rolle i arbejdet med at håndtere og opbevare samlingen.

De nye lokaler giver mulighed for at:

- Tredoble materialehotellets kapacitet.
- Skabe mere plads til udstillinger og arrangementer på bibliotekerne, samt plads til at udvide børnebibliotekerne.
- Sortere materialer til udstillinger, hvilket gør arbejdet med udstillinger i biblioteksrummene nemmere.
- Skabe bedre forhold for arbejdet med fjernlån fra andre kommuner samt Biblioteket kommer-ordningen.
- Forbedre det fysiske arbejdsmiljø.

**Nyt
materiale-
hotel**

**Sorterings-
anlæg**

Værtskab og nye betjeningsformer

I Københavns Biblioteker arbejder medarbejderne med at formidle litteratur til københavnere samt møde og guide dem i brugen af bibliotekerne. Bibliotekerne arbejder derfor løbende på, hvordan vi kan møde og hjælpe borgerne på nye måder f.eks. som biblioteksværter.

Arbejdet med værtskab udspringer af et nyt, fælles fokus på værtskab i Kultur- og Fritidsforvaltningen. Værtskabsrollen er en ny måde at arbejde med betjening, som ligeledes er under udvikling på bibliotekerne.

Nye betjeningsformer i Kultur Ø og børneværter på LÆS

I 2020 begyndte de første værter på bibliotekerne som *børneværter* i forbindelse med åbningen af børneetagen LÆS. Læs mere på s. 32

Også i Kultur Ø blev der arbejdet med nye måder at møde borgerne på i projektet "Test af nye betjeningsformer". Projektet afprøvede bl.a., hvordan man kan møde borgerne i et biblioteksrum uden skranke og med fokus på f.eks. at hjælpe borgerne med at bruge de digitale skærme i rummet. De kan bl.a. bruges til at finde materialer, at ringe op til Biblioteket Online og meget mere. Det tætte samarbejde mellem Kultur Ø og Biblioteket Online var med til at klæde medarbejderne godt på til medbetjeningen ved de digitale skærme.

Erfaringer tages med videre

Erfaringerne med nye måder at møde og hjælpe borgerne fra Kultur Ø og Hovedbiblioteket tages med videre i projektet "Ny værtskabsrolle".

Projektet imødekommer Biblioteksplanens mål om nye betjeningsformer, der udvikles med udgangspunkt i brugernes adfærd i biblioteksrummet, samt det behov og den forventning borgerne har til hjælp, service og formidling.

A photograph of two elderly women sitting at a desk. The woman on the left is wearing a yellow t-shirt and black-rimmed glasses, looking towards the right. The woman on the right is wearing a plaid shirt and glasses, looking down at a laptop. The background shows a window with blinds.

Det digitale bibliotek

Digital litteraturformidling

Københavns Biblioteker arbejder strategisk med at formidle litteratur på en række digitale kanaler. Nedlukningen af de fysiske bibliotekstilbud accelererede den digitale formidling og arbejdet med, hvordan litteratur kan formidles inspirerende og nærværende på digitale kanaler.

Sociale medier og nye formidlingsformater

Et eksempel på, hvordan biblioteket er rykket ind i stuen hos københavnernes, er formidlingsformatet "Hjemme hos bibliotekaren". Her formidler bibliotekarer deres personlige vinkel på litteratur på sociale medier med fotos af dem selv eller fra deres hjem. Med formidlingsformater som bl.a. "Hjemme hos Bibliotekaren" lykkedes Københavns Biblioteker med at nå en rækkevidde på **288.000** unikke personer på en enkelt uge i foråret.

Der er i alt **56.800** faste følgere på Facebook og **29.700** følgere på Instagram på tværs af Københavns Bibliotekers sider og profiler*.

Digital formidling af børnelitteratur og litteratur til børnefamilier

I den digitale litteraturformidling er der også arbejdet med formidling til børn og børnefamilier, som er en prioriteret målgruppe for Københavns Biblioteker.

På alle bydækkende kanaler er *Københavns Børnebiblioteker* etableret som en fælles afsender for alle digitale produkter samt for børnelitteraturfestivalen *Vi elsker bøger***. Det er med til at skabe en større genkendelighed for brugerne og styrker arbejdet med at skabe stor rækkevidde på digitale platforme for Københavns Bibliotekers bydækkende tilbud til børnefamilier.

Konkret kommer det til udtryk i et fælles, bydækkende grafisk univers, der anvendes på alt trykt og digitalt materiale til børn og familier samt fællesprofilerne Københavns Børnebiblioteker på Instagram og Facebook.

* Tallene er på tværs af Københavns Biblioteker og er fra primo 2021. Der er ikke nødvendigvis tale om unikke personer, da en person f.eks. kan følge to af Københavns Bibliotekers Facebooksider.

** Se fx Københavns Børnebibliotekers Facebookside: [Københavns Børnebiblioteker](#)

Bibliotekernes app

“Et digitalt tilbud, der giver nem adgang til bibliotekets litteratur og bruges af mange københavnere.” Sådan lyder målsætningen for Det digitale Bibliotek i Biblioteksplanen 2019-2023. App'en Biblioteket er et centralt redskab til at nå denne målsætning.

App'en er sammen med bibliotekets hjemmeside den primære indgang til bibliotekets digitale tilbud. Når borgerne er logget på, er der nem adgang til at fremsøge og reservere bøger. Hjemmesiden og app'en udvikles nationalt, men indholdet kan tilpasses, så københavnere kun møder indhold, der er relevant for dem.

Sammenhæng mellem app'en og det fysiske bibliotek

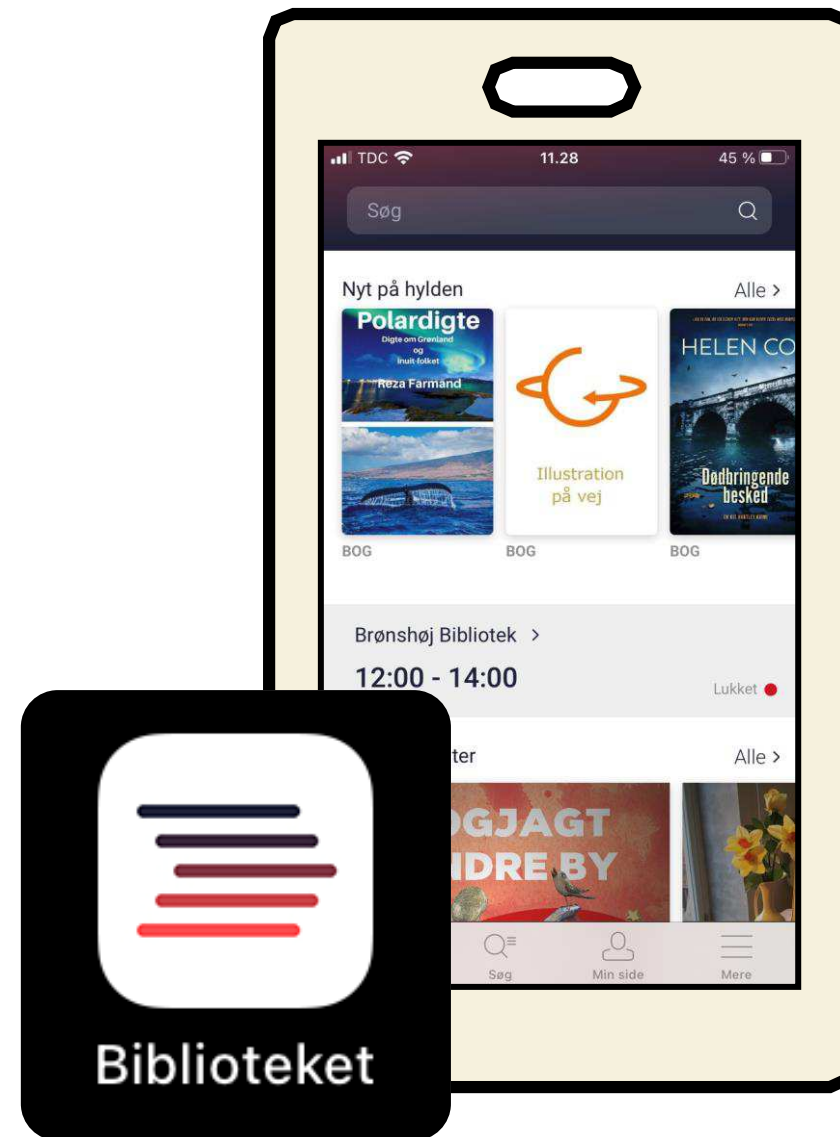
App'en understøtter brugen af det fysiske bibliotek med mulighed for f.eks. søgning i den fysiske bogsamling og guidning i biblioteksrummet. Derfor har brugen af app'en været påvirket af nedlukningen af de fysiske biblioteker i 2020. Dog er det målsætningen, at app'en skal udbredes til flere brugere, i takt med at funktionaliteten udvikles og forbedres f.eks. med personalisering, der giver mere relevante og personlige litteraturanbefalinger til brugerne.

Flere brugere trods coronapandemien

Antallet af månedlige brugere på app'en tyder på, at Københavns Biblioteker har fået flere brugere i 2020 på trods af nedlukningerne. I slutningen af 2019 var der 15.000 brugere på app'en om måneden. Da bibliotekerne havde åbent for de fysiske tilbud i efteråret 2020 var der ca. **16.500** månedlige brugere* – en stigning på 10 pct. ift. slutningen af 2019. Tallene viser også den tætte sammenhæng mellem app'en og det fysiske bibliotek: Mens de fysiske biblioteker var lukkede i vinteren 2020-2021, har der blot været ca. 11.400 månedlige brugere af app'en**.

* Gennemsnit af månedlige brugere i september-november 2020

** Gennemsnit af månedlige brugere i december-februar 2020/2021

Nyhedsbreve og digitale forløb

Nyt på hylderne

Få de nyeste bøger og litterære trends direkte i din mailbakke!

Litterær Luksus

Følg med i litterære tendenser, forfatterinterviews og events.

I det digitale bibliotek arbejdes der med at inspirere borgerne til at læse mere gennem god digital formidling. I 2020 blev der udarbejdet en handlingsplan for det digitale bibliotek, som arbejder for at skabe værdi for flere københavnere. Det sker bl.a. gennem brugervenlige løsninger, der giver adgang til Københavns Bibliotekers store bagkatalog af litteratur. En indsats i den forbindelse er nyhedsbrevene og de digitale forløb.

Flere abonnerer på nyhedsbrevene

Københavns Biblioteker har fire nyhedsbreve, som borgerne har mulighed for at abonnere på: *Nyt på hylderne*, *Dit børnebibliotek anbefaler*, *Litterær Luksus* samt *Bag om København*. Når borgerne tilmelder sig, modtager de løbende nye boganbefalinger og artikler, der inspirerer til mere læsning inden for det pågældende emne.

I december 2020 var der i alt ca. **11.400** aktive abonnenter på tværs af de fire nyhedsbreve – en stigning på ca. 24 pct. ift. 2019.

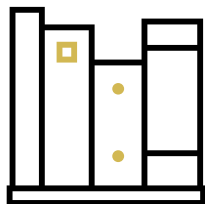
Seks nye digitale forløb

I tillæg til nyhedsbrevene tilbyder Københavns Biblioteker en række digitale forløb, som borgerne kan tilmelde sig. De digitale forløb er en kortere serie af e-mails, der behandler et specifikt emne.

I 2020 lancerede Københavns Biblioteker seks nye digitale forløb, bl.a. *Danish Literature in English* for internationale brugere, *Startlæsning* og *Det, der er svært at tale om* for forældre. Der var ved årsskiftet i alt 5.650 tilmeldte, hvoraf de 2.099 er nye tilmeldte i 2020.

Københavnernes brug af eReolen

Nøgletal 2020 ift. 2019

+ 37 %

591.600

Samlet udlån

+ 47 %

261.100

**Udlån af
børnelitteratur**

+ 36 %

446.200

**Udlån af
skønlitteratur**

+ 20 %

43.400

**Unikke titler
udlånt***

eReolen

eReolen er Københavns Bibliotekers digitale bibliotek, hvor københavnere kan låne e-bøger og netlydbøger. I 2020 fortsatte de seneste års stigning i udlånet på eReolen – ikke mindst på grund af nedlukningerne af de fysiske bibliotekstilbud.

På grund af nedlukningen i foråret 2020 valgte Københavns Biblioteker at øge muligheden for at låne digitale bøger og lydbøger, for at imødekomme brugernes nye behov for måder at bruge biblioteket på. Kvoten på udlån blev derfor fra marts 2020 sat op fra 3 e-bøger og 3 netlydbøger om måneden til 5 af hver. Som det kan ses af udlånstallene, greb københavnere denne mulighed for at læse og lytte til bøger digitalt.

Udlånet af børnelitteratur udgjorde i 2020 en større andel af det samlede udlån på eReolen end i 2019. Således var **44 pct.** af de e-bøger og lydbøger, der blev lånt i 2020 børnebøger – mod 41 pct. i 2019.

Den udvikling ligger i tråd med Københavns Bibliotekers prioritering af målgruppen børn og unge. Og det kan afspejle samarbejdet med de københavnske skoler om at tilbyde flere lån på eReolen GO! til eleverne med UniLogin.

*Dette tal dækker over både e-bøger og netlydbøger. Dvs. at den samme bogtitel kan gå igen to gange – én gang som e-bog og én gang som netlydbog.

Det Digitale Folkebibliotek

I maj 2020 blev den nye forening Det Digitale Folkebibliotek etableret. Det skete med stor opbakning og indsats fra Københavns Biblioteker.

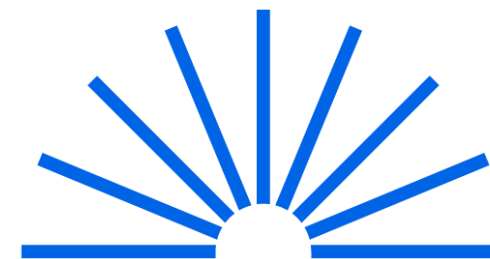
Med etableringen af Det Digitale Folkebibliotek fusioneres det tidligere Danskernes Digitale Bibliotek og eReolen. På sigt er det planen, at foreningen vil omfatte flere af folkebibliotekernes borgerrettede tilbud som f.eks. Litteratursiden og Biblioteksvagten. Den nye forening skal give bibliotekerne bedre organisering, mere medbestemmelse og hurtigere udviklingsmuligheder.

Tæt på den nationale udvikling

Det Digitale Folkebibliotek blev etableret ved en stiftende generalforsamling i maj 2020 og skal fremover ledes af en bestyrelse af biblioteksledere fra folkebibliotekerne. Ved en ekstraordinær generalforsamlingen i november blev Københavns bibliotekschef Jakob Heide Petersen valgt som formand for foreningens bestyrelse.

Den nye forenings sekretariat har til huse i Kultur- og Fritidsforvaltningens lokaler og er dermed rykket tættere på kommunerne – ikke mindst Københavns Kommune. Det giver gode muligheder for en tæt relation mellem Københavns Biblioteker og den nationale udvikling på det digitale biblioteksområde.

Foreningen kan blive en vigtig medspiller i det fremtidige arbejde med digitaliseringen på folkebiblioteksområdet og være en samlende faktor for flere af bibliotekernes fælles digitale tilbud som f.eks. eReolen, den fælles app Biblioteket, bibliotekshjemmesiden m.v.

DET DIGITALE FOLKEBIBLIOTEK

Foreningens hovedopgaver:

- Adgang til og formidling af e-bøger og netlydbøger gennem eReolen, eReolen GO! og eReolen Global
- Udvikle ny digital børneløsning
- Drive og udvikle bibliotekernes fælles hjemmeside-løsning
- Drive og udvikle bibliotekernes fælles app Biblioteket

Fakta om DDF:

- Tilslutning fra alle 98 kommune samt Grønland, Færøerne og Sydslesvig
- 14 faste medarbejdere
- Budget på ca. 25,5 mio. kr. (plus evt. tilskud fra stat eller fonde)

Nationale digitale udlån

Nedenfor ses et overblik over de kommuner, som har flest digitale udlån af e-bøger og netlydbøger pr. 1.000 indbyggere. Tabellerne viser, at der stadig er potentiale for forbedring for Københavns Biblioteker, selvom det digitale udlån er steget meget det seneste år. Forskellen mellem kommunernes udlån skal desuden ses i lyset af kommunernes forskellige udlånkvoter på eReolen.

Top 3 sammenholdt med Københavns Biblioteker

Bibliotek	Udlån af e-bøger pr. 1.000 indbyggere i 2020
Horsens Bibliotek	850,7
Viborg Bibliotek	811,8
Silkeborg Bibliotek	795,5
Københavns Biblioteker	370,5

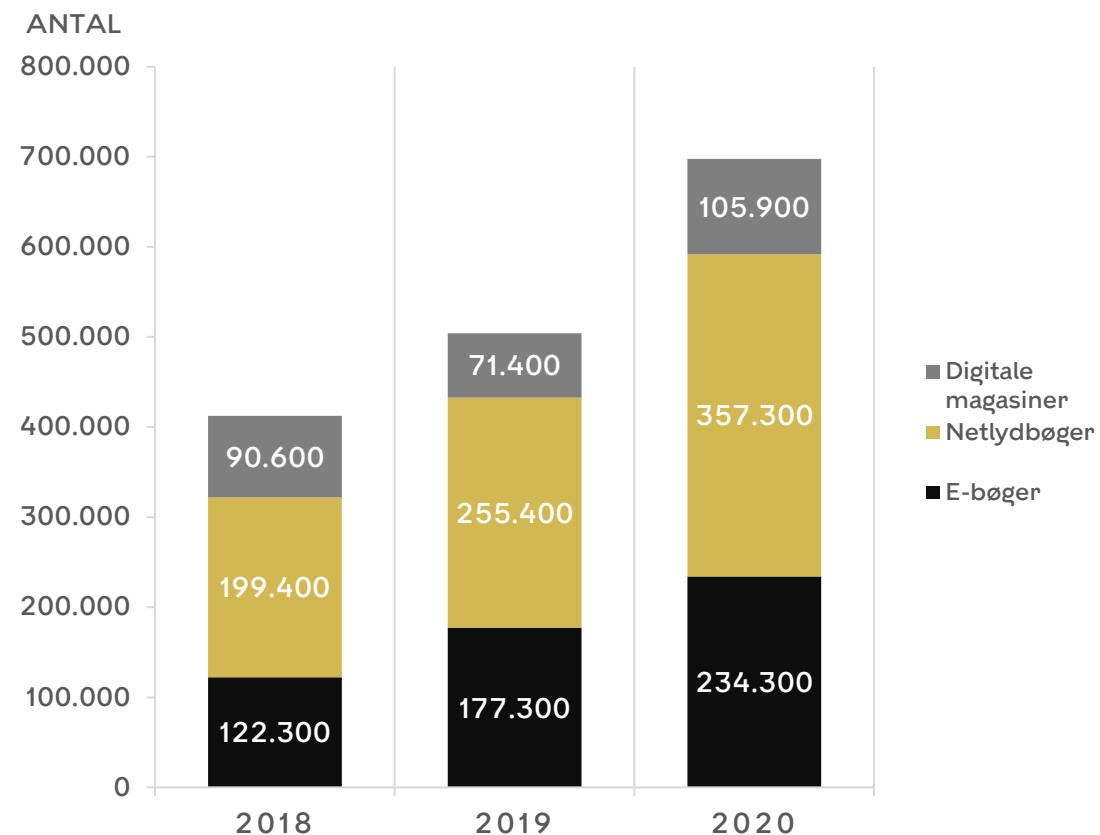
Bibliotek	Udlån af netlydbøger pr. 1.000 indbyggere i 2020
Silkeborg Bibliotek	1063,2
Horsens Bibliotek	1047,4
Viborg Bibliotek	1005,3
Københavns Biblioteker	565,0

Kilde: netbib.dk (inkl. eReolen GO!)

I København blev kvoten på eReolen for udlån af e-bøger og netlydbøger sat op fra 3 e-bøger og 3 netlydbøger om måneden til 5 e-bøger og 5 netlydbøger om måneden fra d. 12. marts 2020. Kvoten på eReolen varierer fra kommune til kommune.

Digitale udlån

Det samlede digitale udlån er steget med 38 pct. fra 2019 til 2020. Udlån af digitale bøger er de vigtigste digitale udlån pga. bibliotekernes prioritering af litteratur. Udlånet af digitale magasiner på platformene RB Digital og PressReader er samlet set steget med 48 pct. i 2020.

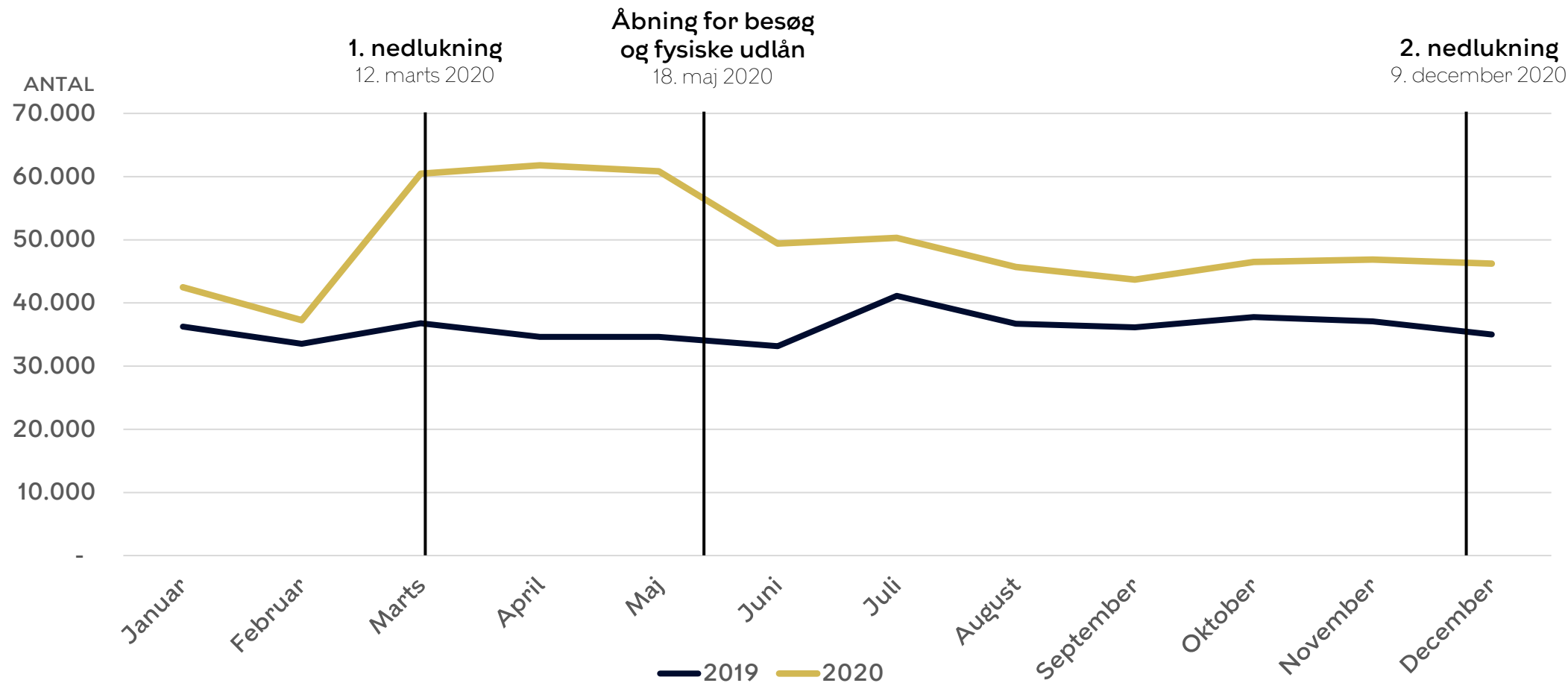

Kilde: eReolen.dk (inkl. eReolen GO!) samt RB Digital og PressReader

I København blev kvoten på eReolen for udlån af e-bøger og netlydbøger sat op fra 3 e-bøger og 3 netlydbøger om måneden til 5 e-bøger og 5 netlydbøger om måneden fra d. 12. marts 2020.

Udlån på eReolen og nedlukning i KKB

Graf over udlån på eReolen i 2019 og 2020 med datoer for nedlukninger og genåbning i 2020 af de fysiske tilbud. I forbindelse med første nedlukning steg de digitale udlån markant. I foråret og sommeren stabiliserede udlånet sig på et højere niveau end før nedlukningen. Københavns Biblioteker forventer derfor, at de digitale udlån vil stabilisere sig på et permanent højere niveau - også efter en fuld genåbning af de fysiske bibliotekstilbud.

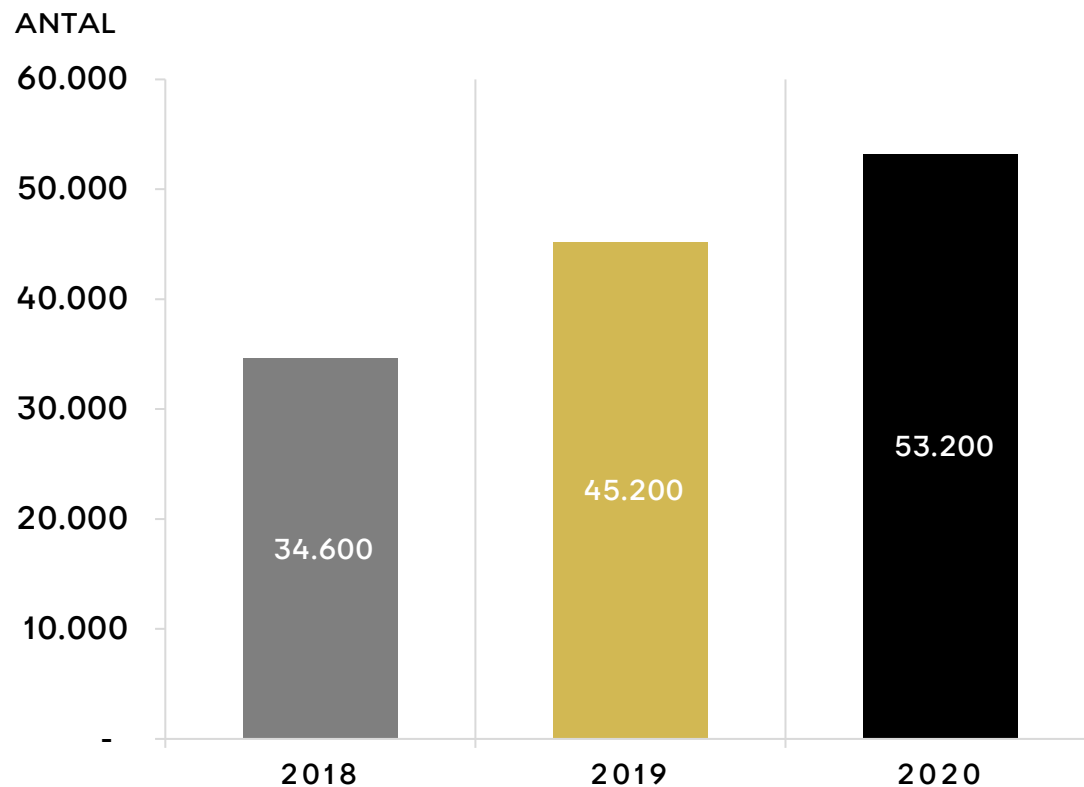

Kilde: eReolen.dk (inkl. eReolen GO!)

I København blev kvoten på eReolen for udlån af e-bøger og netlydbøger sat op fra 3 e-bøger og 3 netlydbøger om måneden til 5 e-bøger og 5 netlydbøger om måneden fra d. 12. marts 2020.

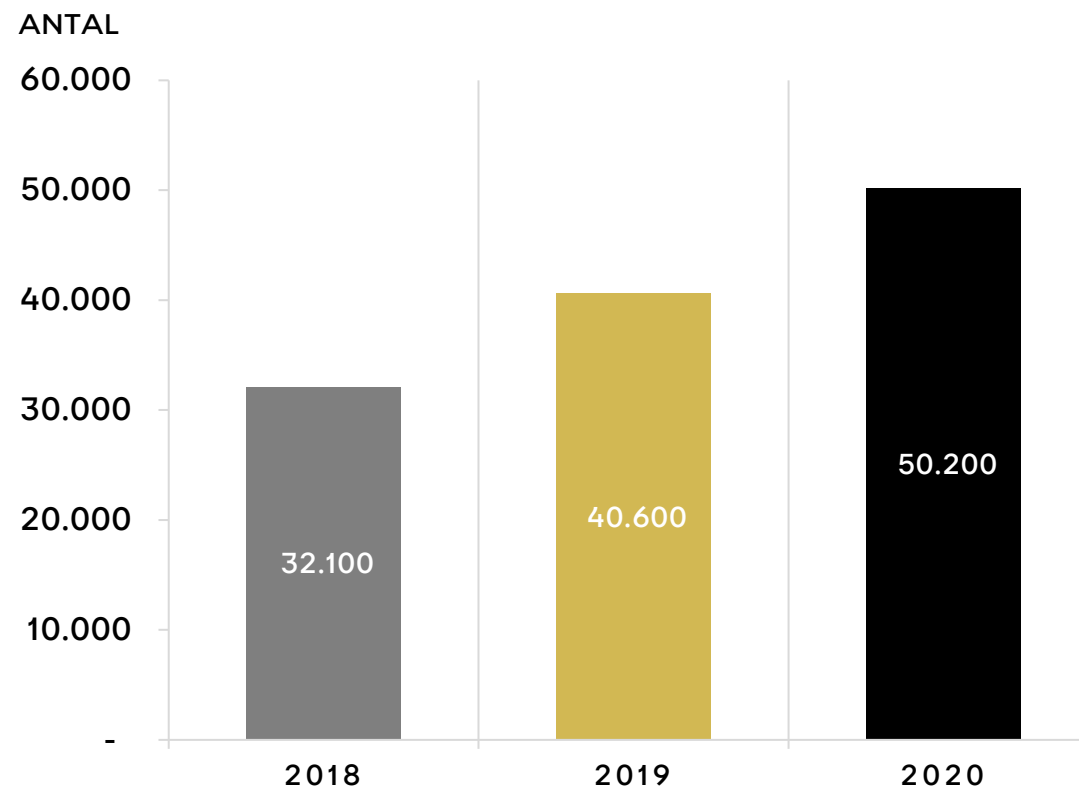
Unikke lånere af E-bøger

Fra 2019 til 2020 er antallet af unikke lånere af e-bøger på eReolen og eReolen GO! steget med 18 pct. På en gennemsnitlig måned i 2020 blev der udlånt 1,7 e-bøger pr. låner.

Unikke lånere af netlydbøger

Fra 2019 til 2020 er antallet af unikke lånere af netlydbøger på eReolen og eReolen GO! steget med 24 pct. På en gennemsnitlig måned i 2020 blev der udlånt 2,3 netlydbøger pr. låner.

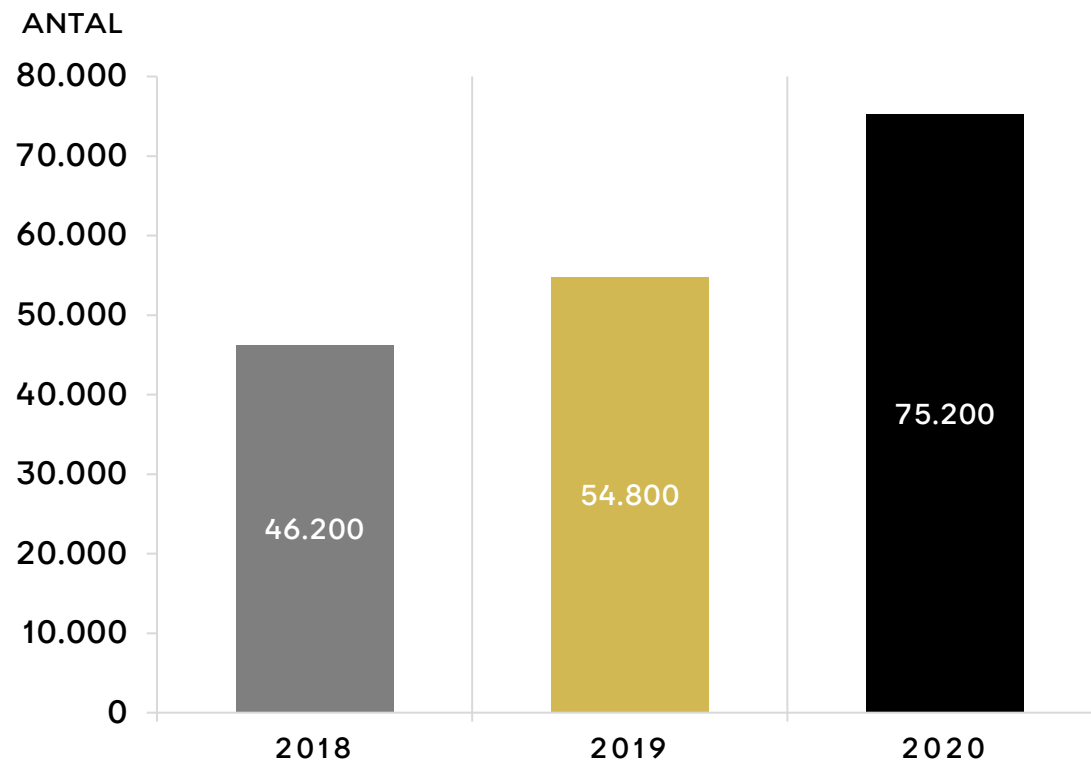

Kilde: eReolen.dk

Lånere er både fra eReolen og eReolen GO! I København blev kvoten på eReolen for udlån af e-bøger og netlydbøger sat op fra 3 e-bøger og 3 netlydbøger om måneden til 5 e-bøger og 5 netlydbøger om måneden fra d. 12. marts 2020.

Unikke lånere på Filmstriben

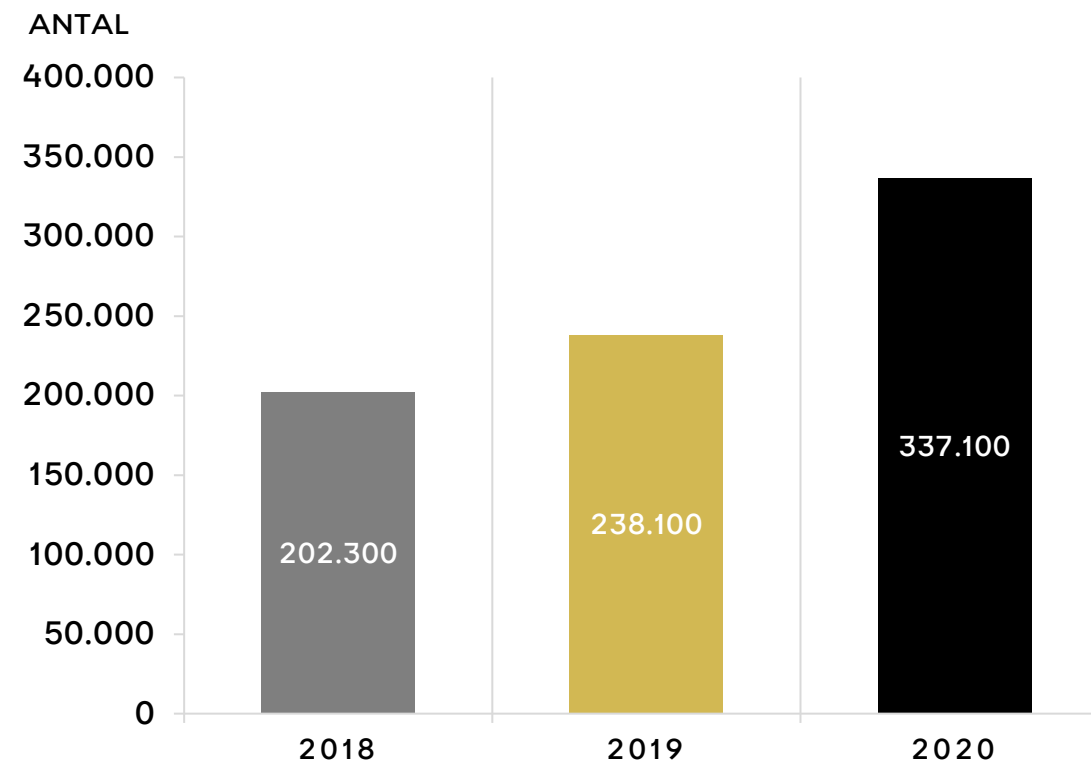
Fra 2019 til 2020 er antallet af unikke lånere på Filmstriben steget med 37 pct.

Kilde: conman.dbc.dk/filmstriben
I København kan borgere låne op til tre film pr. måned på Filmstriben.

Udlån af film på Filmstriben

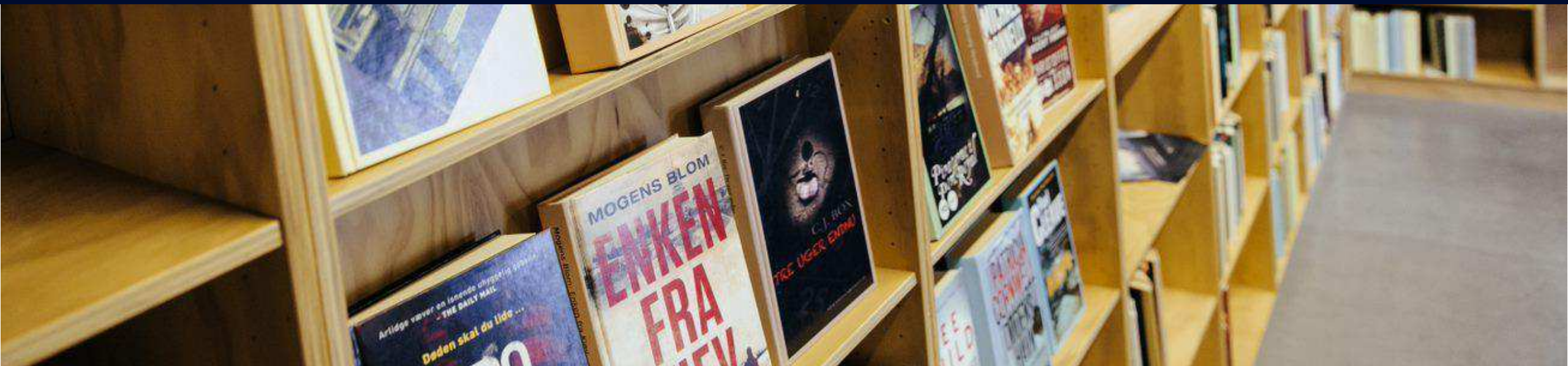
Fra 2019 til 2020 har der været 42 pct. flere udlån af film på Filmstriben.

Kilde: conman.dbc.dk/filmstriben
I København kan borgere låne op til tre film pr. måned på Filmstriben.

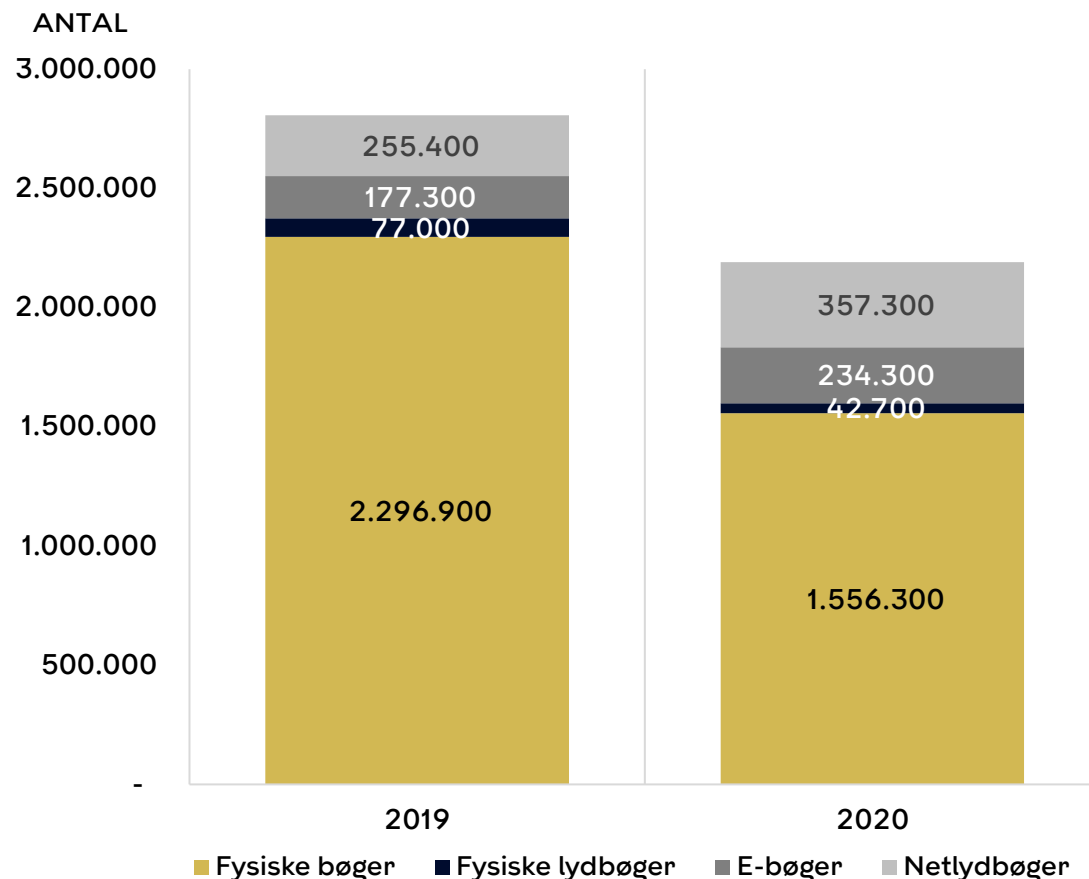

Litteratur og læsning

Fysiske og digitale bogudlån

Diagrammet viser antallet af fysiske og digitale bogudlån i 2019 og 2020. Det digitale bogudlån udgjorde i 2020 27 pct. af det samlede bogudlån. Det store fald i fysiske udlån skyldes nedlukninger og restriktioner grundet coronapandemien.

Fysiske bogudlån pr. bibliotek (i 1.000)

Tabellen angiver udlånet af fysiske bøger og fysiske lydbøger på Københavns Biblioteker med publikumsadgang.

Enhed	Bibliotek	Fysiske bogudlån pr. bibliotek (i 1.000)
Hovedbiblioteket	Hovedbiblioteket	195
Kultur N	BIBLIOTEKET	94
	Blågården	62
	Brønshøj	83
	Nørrebro	106
	Husum	29
	Tingbjerg	20
Kultur V	Vesterbro	107
	Vanløse	94
	Valby	101
	Sydhavnen	54
	Vigerslev	32
Kultur S	Islands Brygge	65
	Sundby	92
	Christianshavn	55
	Solvang	31
	Bibliotekshuset	81
	Ørestad	55
Kultur Ø	Øbro Jagtvej	94
	Østerbro	115

Kilde: Cicero (udlaan) og eReolen.dk (inkl. eReolen GO!). Grafen *Fysiske og digitale bogudlån* er baseret på udlån af fysiske bøger og fysiske lydbøger for de 20 filialer med publikumsadgang samt fjernudlån, Københavns Fængsler, Rigshospitalet, mf. samt digitale udlån af e-bøger og netlydbøger. Åbningstiderne har været begrænsede ift. tidligere år pga. coronarestriktioner, og der har været længere åbningstid på Hovedbiblioteket end på lokalbibliotekerne. Dette afspejler sig i besøgstallene. Kommentarer til tabellen *Fysiske bogudlån pr. bibliotek*, der kan have påvirket bogudlånet: Ombygning og indskrænket børnebibliotek på **Hovedbiblioteket** i januar-juli. **Østerbro** - børneafdelingen har været helt eller delvist lukket i oktober-december.

Lånere

I 2020 var der **192.500** aktive lånere på Københavns Biblioteker. Aktive lånere har brugt enten det fysiske eller digitale bibliotek eller begge dele inden for det sidste år ved at låne, aflevere, reservere eller logge ind på bibliotekets hjemmeside.

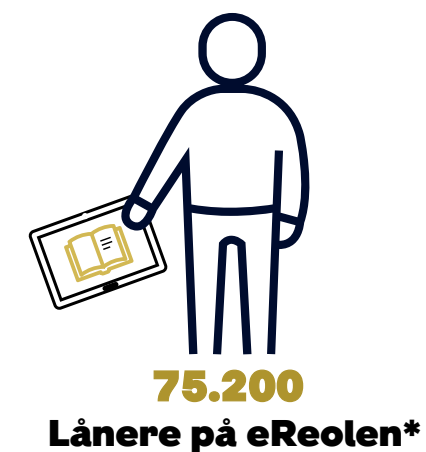
Digitale lånere

I 2020 skete der en særlig udvikling på det digitale område med både flere aktive brugere af eReolen og ikke mindst flere nye brugere. Det samlede antal aktive brugere på eReolen steg i 2020 med ca. **22 pct.** i forhold til 2019. Det betyder at der i 2020 var ca. 75.200 aktive lånere på eReolen.

Det var ikke kun brugere, der i forvejen kendte eReolen, der læste e- og netlydbøger i 2020. Der kom også flere nye læsere af digitale bøger. I gennemsnit kom der ca. 2.200 nye brugere til eReolen om måneden i 2020.

Flere børnelånere i fremtiden

Som lånere får børn en tættere tilknytning til biblioteket, end hvis bøgerne bliver lånt af forældre. Derfor vil bibliotekerne arbejde for, at flere børn bliver registreret som børnelånere i København.

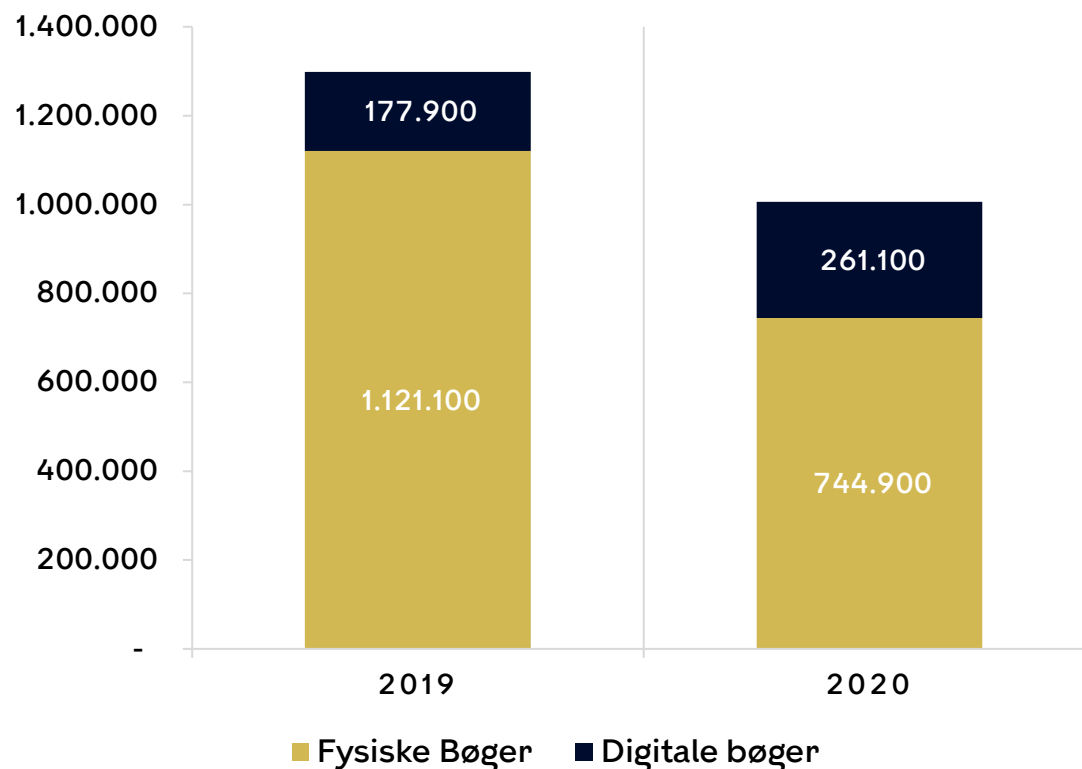
Kilde: eReolen.dk (inkl. eReolen GO!), FAKTOR (eReolen Overblik) og Cicero (Lånere per lånergruppe)

* En låner kan både låne e-bøger og netlydbøger, og derfor kan unikke lånere af hhv. e-bøger og netlydbøger ikke lægges sammen til en total af aktive lånere af digitale bøger.

Udlån af digitale og fysiske børnebøger

Digitale bøger udgør 26 pct. af det samlede udlån af børnebøger i 2020. Det markante fald i fysiske udlån kan i høj grad tilskrives årets nedlukninger og restriktioner. Digitale udlån har ikke fuldt kunnet kompensere for faldet i fysiske udlån i 2020.

ANTAL

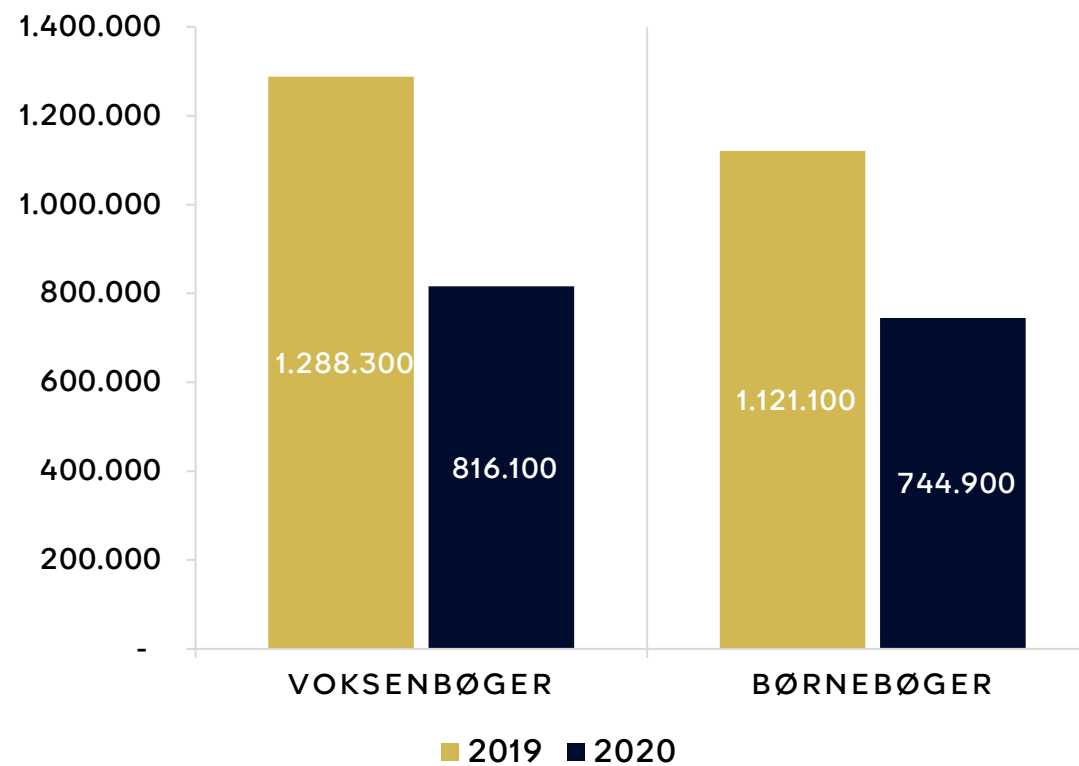
Kilde: Cicero (udlaan) og eReolen.dk (inkl. eReolen GO!)

Grafen er baseret på udlån af fysiske børnebøger for filialerne med publikumsadgang. Fysiske bøger består af bøger og fysiske lydbøger. Digitale bøger består af e-bøger og netlydbøger.

Fysiske udlån: Børne- og voksenbøger

Udlån af fysiske børnebøger udgør 48 pct. af det samlede fysiske bogudlån i 2020. De markante fald i fysiske udlån kan i høj grad tilskrives nedlukninger og restriktioner grundet coronapandemien.

ANTAL

Kilde: Cicero (udlaan)

Grafen er baseret på udlån af fysiske bøger og fysiske lydbøger for filialerne med publikumsadgang. En mindre andel af udlånene kan ikke klassificeres som børne- eller voksenudlån. Disse indgår ikke i statistikken.

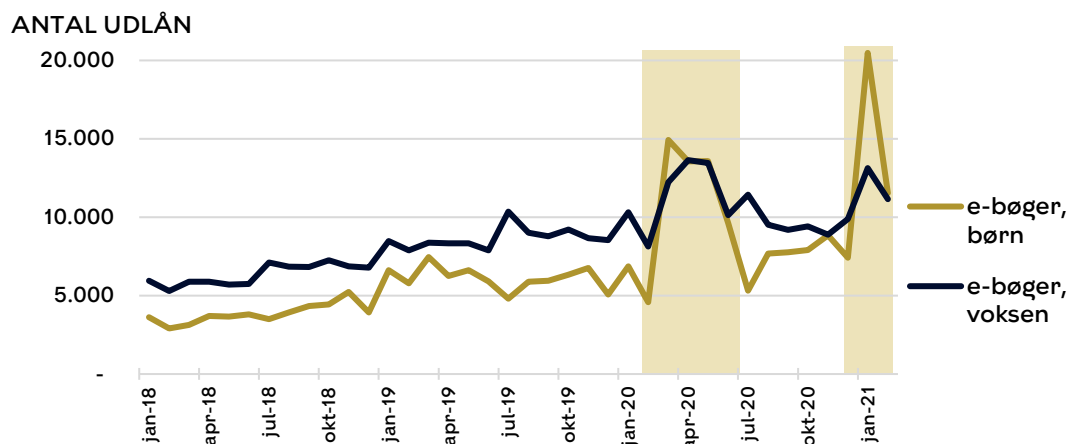
Den fysiske og digitale bog supplerer hinanden

Fysiske og digitale bøger har forskellige fordele og supplerer hinanden. Nogle læsere sværger til fysiske bøger, mens andre aldrig går tilbage efter at have prøvet de digitale bøger.

Fysiske bøger øger genkaldelsen hos læseren, fordi den giver en fysisk-rumlig fornemmelse. Er bogen let eller tung? Står noget på en venstre- eller højreside? Til gengæld er den digitale bog søgbar, og først og fremmest kan man have 10.000 bøger på sit device og umiddelbar adgang til millioner af andre med en skærm og en internetforbindelse.

Adgang har ikke mindst vist sig afgørende under nedlukningerne af de fysiske biblioteker, hvor skolesøgende børn og deres voksne har brugt eReolen i meget høj grad, som det ses i nedenstående graf.

I modsætning til bøgerne gælder det for lydbøgerne, at den digitale udgave på alle måder er overlegen i forhold til den fysiske pendant. Borgerne har i den grad taget den digitale lydbog til sig, mens de fysiske udgaver stort set er forsvundet.

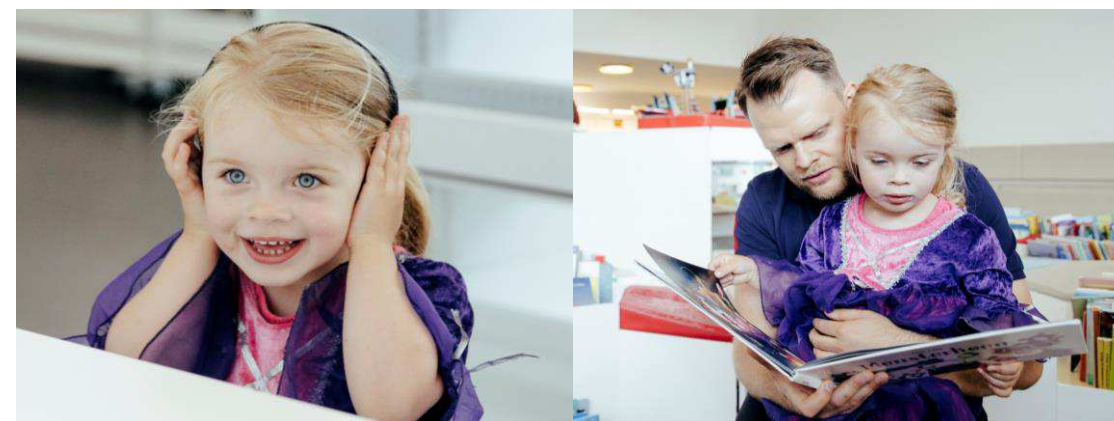
Den fysiske og digitale bog fra et børneperspektiv

Københavns Biblioteker har et stort fokus på at formidle litteratur og læsning, ikke mindst til børn og unge. Her er både den fysiske og digitale samling i spil.

Børns læselyst og sprogudvikling kan understøttes af forskellige typer bøger, efterhånden som børnene vokser op. Mens børnene er helt små, er den fysiske bog essentiel, da den giver barnet fysiske erfaringer med bogen og giver mulighed for at efterligne læsende voksne.

Efterhånden som børnene bliver ældre, betyder bogens medie mindre og indholdet af bøgerne mere. Ikke desto mindre viste læsevaneundersøgelsen fra 2017*, at børn forbinder den fysiske bog med læring, mens digitale medier forbindes med at hygge sig.

Den digital læsning rummer derfor et hidtil uudnyttet potentiale, eftersom børn ikke lader til at benytte sig af e- og netlydbøger i lige så høj grad som voksne.

*2017:Tænketanken Fremtidens Biblioteker: *Børns læsevane: Overblik og indblik*

Den digitale og fysiske samling

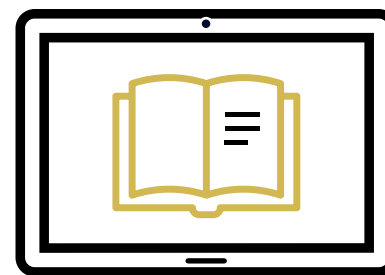
Befolkningen i Københavns Kommune er steget støt siden 1995. Det forventes at udviklingen fortsætter, og at befolkningen i København vil stige med ca. 15 pct. frem mod 2030. Det påvirker biblioteks-tilbuddet i København, hvor flere borgere benytter de digitale tilbud og skal låne de samme fysiske bøger.

Benyttelsen af den fysiske samling havde efter nogle år med faldende udlånstal stabiliseret sig på et konstant niveau i 2019. Det har naturligvis ændret sig i 2020 med nedlukningerne af de fysiske biblioteker. Det forventes dog, at benyttelsen af den fysiske samling vil normaliseres, når bibliotekerne igen kan åbne fuldt op.

Benyttelsen af Københavns Bibliotekers digitale tilbud har været støt stigende de seneste tre år. Nedlukningen af de fysiske biblioteker i foråret og vinteren 2020 var med til at forstærke denne udvikling. Fra 2019 til 2020 steg udlånet på eReolen med **37 pct.** og på Filmstriben med **42 pct.** Benyttelsen af de digitale tilbud forventes at stabilisere sig på et permanent højere niveau.

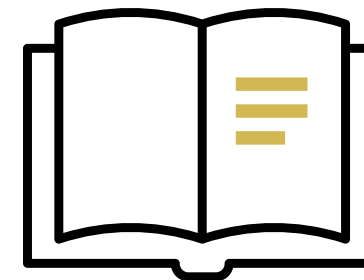
Udviklingen forventes at fortsætte i de kommende år. Hidtil har bibliotekerne reduceret i indkøbet af fysiske materialer for at dække merudgifterne til digitale materialer. I de kommende år, vil der dog være brug for en større justering af materialebudgettet for at fastholde både et godt fysisk og digitalt bibliotekstilbud.

Omkostninger for et bogudlån

Digitalt bogudlån*

15 kr.

Fysisk bogudlån**

21 kr.

Udlånsomkostningerne er estimater, der medregner direkte omkostninger til udlån (materialeudgifter og håndtering af materialerne) men er eksklusiv indirekte omkostninger (fx husleje, varme etc.).

* Digitale bogudlån er baseret på e-bøger og netlydbøger på eReolen og eReolen GO! Omkostningen er inkl. arbejdet med teknik og redaktion på eReolen. Omkostningen er baseret på forbruget i 2020.

** Fysiske udlån er baseret på samtlige fysiske udlån på Københavns 20 biblioteker med publikumsadgang. Omkostningen er inkl. indkøb af fysiske materialer samt medarbejderløn til håndtering af de fysiske materialer inkl. indkøb. Omkostningen er baseret på benyttelse og indkøb i 2019, da de fysiske biblioteker, i modsætning til det digitale bibliotek, var lukkede i samlet ca. 3 måneder af 2020.

Målrettet indkøb og udstilling øger udlån

Med målrettet indkøb og udstilling af bøger har Københavns Biblioteker kunne vise høje udlånsprocenter på fx udvalgte børnebøger og populære voksentitler.

Stakkevis af gode bøger

I konceptet *De første 100* indkøber Københavns Biblioteker store mængder af udvalgte titler i børnelitteratur og udstiller dem i stakkevis på udstillingsborde i bibliotekerne. Denne praksis har vist sig at skabe høje udlånsprocenter på netop denne gruppe af bøger.

Fx var udlånsprocenten på *De første 100* **65 pct.** i december, mens den for andre billed- og rimbøger var 44 pct.*

Populære voksentitler låner ud

At gøre litteratur endnu lettere tilgængelig og synlig var også udgangspunktet i arbejdet med at invitere københavnerne tilbage på bibliotekerne i efteråret 2020. Derfor indkøbte Københavns Biblioteker en stor mængde af populære voksentitler. Titlerne blev

* Baseret på udlånstal fra december 2020

udstillet som såkaldte 'nu-bøger', der ikke kan reserveres men i stedet er mulige at låne med hjem fra udstillinger. At gøre udvalgt litteratur særligt synlig og tilgængelig på denne måde var med til at give en udlånsprocent på nu-bøgerne på **52 pct.****

En bred og varieret samling

Københavns Biblioteker arbejder også for at tilbyde en bred og varieret samling, hvor der både er de nye og populære titler samt de mere smalle titler og klassikerne. Udlånet varierer fra materialer, der ofte udlånes, til materialer der sjældnere udlånes. Begge er dog centrale i en bred og varieret materialesamling.

Bred titel,
der udlånes
ofte

Smal titel,
der udlånes
sjældnere

Målrettet indkøb kræver ressourcer

Det målrettede indkøb i Københavns Biblioteker er med til at skabe højere udlånstal og en høj benyttelse af den fysiske samling. Det kan derfor siges at give flere udlån for pengene. Disse indkøbspraksisser kræver, at der prioriteres midler på bibliotekernes materialebudget til netop de fysiske materialer.

** Baseret på udlånstal fra december 2020

Arrangementer

Københavns Biblioteker måtte i 2020 nytænke arbejdet med arrangementer og aktiviteter for at nå københavnernes på trods af restriktioner og nedlukninger. På bibliotekerne førte det til kreative digitale tilbud som fx en digital julekalender fra Blågårdens Bibliotek og litterære slentreture på Nørrebro.

På Hovedbiblioteket blev det faste format *Månedens forfatter*, som er et månedligt forfatterinterview, flyttet til et midlertidigt studie på biblioteket og live streamet via Facebook.

Børnelitteraturfestivalen *Vi elsker bøger* digitaliseres

I 2020 blev cirka en femtedel af arrangementerne under børnelitteraturfestivalen *Vi elsker bøger* digitale. De fysiske arrangementer, som var mulige, foregik lokalt, mens de digitale kunne opleves fra Københavns Børnebibliotekers Facebookprofil eller via Københavns Bibliotekers hjemmeside i form af fx podcasts og videoer.

I 2020 havde festivalen cirka 3.600 deltagere ved de fysiske arrangementer, 102 fysiske arrangementer og 19 digitale oplevelser og produkter*.

Erfaringer viser, at bibliotekerne i fællesskab kan nå langt med at udbrede både fysiske og digitale arrangementer på sociale medier, hvis arrangementet har det rette indhold til målgruppen. Det medvirkede til, at festivalens opslag samlet set blev vist **307.700** gange på sociale medier, og at festivalens videoer blev vist **25.800** gange.

I 2021 er festivalen blevet helt digital, suppleret med coronasikre udendørsaktiviteter, som er selvkørende, og som familier nemt kan benytte.

*Manuel indberetning af bibliotekerne. Idet data indberettes manuelt, skal der tages forbehold for evt. variationer og mangler i indberetningerne.

Nye tilgange til litteraturformidling

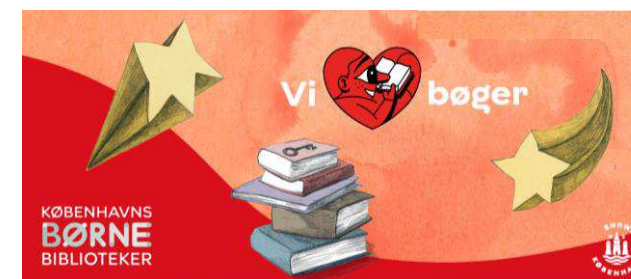
Litterære slentreture på Nørrebro

Borgerne kan opleve litteraturen i byens rum med deres smartphone

Digital julekalender fra Blågården

Litteraturformidling gennem memes på sociale medier

Digital børnelitteraturfestival

Aktiviteterne under *Vi elsker bøger* blev omlagt til en blanding af digitale og fysiske aktiviteter

Podcast - et medie med stort potentiale

Podcast er et medie, der er bred interesse for i offentligheden. Det er desuden et medie, der ser ud til at være i fortsat vækst.

Københavns Biblioteker har gode erfaringer med podcast, og det er en niche, der skal bygges videre på.

I Københavns Biblioteker bruges podcast til at formidle samlingen og nå endnu længere ud til borgerne med litteraturformidling. Et eksempel er podcasten *Månedens Forfatter*, der gør det muligt at høre månedens forfatterforedrag fra Hovedbiblioteket, når og hvor borgerne vil.

Københavns Biblioteker producerer en række podcasts til borgerne. "*Børnebogcast*" er børnelitteraturanbefalinger til forældre, samt podcast fra *Vi Elsker Bøger* festivalen. "*Kundskabens Hotel*" er litteraturformidling til voksne.

Den mest populære podcast er "*Bag om København*". Podcasten er historieformidling på abonnement - både som podcast og nyhedsbrev. Begge dele har haft stor succes og et stigende antal brugere i 2020.

"*Bag om København*" som podcast er downloadet i gennemsnit **71.100** gange om måneden i 2020.

I 2020 var der i alt **897.700** downloads af Københavns Bibliotekers podcasts - det svarer til **74.800** downloads i gennemsnit om måneden*.

*Tallene for downloads dækker over både streaming og download af podcast

Børn og unge

LÆS: Ny børneetage på Hovedbiblioteket

D. 3. oktober 2020 åbnede Københavns Bibliotekers nye børneetage "LÆS" officielt på Hovedbiblioteket.

Målet med etagen er at stimulere læselysten hos børn og bidrage til at skabe ivrige læsere i den nye generation af københavnere.

Fra børneetagen åbnede indtil nedlukningen af de fysiske biblioteker i december 2020, tog københavnernes godt imod etagen. I løbet af de to måneder var der 16.100 besøg på etagen, og der blev udlånt ca. 17.300 børnebøger, hvilket er **16 pct.** mere end de samme to måneder i 2019.*

Børneetagen består af ca. **1.000 kvm** børnebibliotek med 10 aktivitetszoner, hvor hver zone kobler aktiviteter, læsning og læringsbaseret leg i forhold til barnets alder og udviklingstrin. Etagen er udviklet med afsæt i hjerneforskning og viden om børns læsevaner og sprogtilegnelse.

Hver zone er indrettet med tanke på funktion, sikkerhed, barnets udviklingstrin og de bøger, der passer dertil.

LÆS er støttet med ca. 4,4 mio. kr. af Nordea-fonden og har et samlet budget på ca. 6,4 mio. kr. Det har taget knap et år at klargøre og ombygge etagen.

*Besøgs- og udlånstal fra oktober-november 2019 og 2020

Det gamle børnebibliotek

Den nye børneetage

Børneværten - en ny biblioteksrolle

Børneværtsrollen er en ny betjeningsform, der blev iværksat på Hovedbibliotekets nye børneetage LÆS i 2020.

Børneværterne er et eksempel på, hvordan Københavns Biblioteker arbejder med biblioteksrollen og nye måder at møde københavnere på.

På LÆS har børneværterne en opsøgende rolle, og de tager imod og guider børn og deres voksne i brugen af etagen.

Børneværterne møder børnene i øjenhøjde, og på LÆS findes der ikke skranker eller bibliotekarborde. Al betjening foregår i rummet ved brug af borgernes digitale platforme.

Børneværterne har en opsøgende tilgang i deres møde med børnene og deres voksne, hvor værternes rolle er at formidle litteratur, vejlede i sprogstimulering og begynderlæsning, samt understøtte den ideelle brug af rummet.

**Udsnit af
Østerbros tidligere
børnebibliotek**

**Udsnit af Østerbros
moderniserede
børnebibliotek**

Modernisering af børnebiblioteker

I løbet af 2020 har fire biblioteker moderniseret deres børneafdelinger.

I foråret fik Biblioteket Rentemestervej renoveret børneområdet GROTTEN. Udover at renovere det oprindelige børneområde, var formålet at skabe fokus på læsning og fordybelse.

Hen over sommeren fik Ørestad fornyet børnemøblet BLOMSTEN samt etableret et specialdesignet område til førskolebørn.

Sidst på året blev Østerbros børneområde moderniseret med inspiration og brug af elementer fra Hovedbibliotekets børneetage LÆS, og Vesterbro Bibliotek fik som det sidste bibliotek i 2020 moderniseret deres børneafdeling.

Moderniseringen af de to sidste børnebiblioteker, Sundby og Vanløse, følger i 2021.

Mere plads til børn og unge på Østerbro Bibliotek

Med moderniseringen af Østerbros børnebibliotek er der blevet sat endnu mere fokus på bøger, bogstaver og at der skal være plads til både bevægelse for de mindre børn og fordybelse for de større børn.

Børnebiblioteket er blevet udvidet og opdelt i et område for førskolebørn og et område for skolebørn og unge. Med inspiration fra Hovedbibliotekets børneetage er nye indretningselementer tilføjet og tilpasset Østerbro Bibliotek. Samtidig er flere af de eksisterende møbler blevet frisket op.

Østerbro Bibliotek ser derfor nu frem til at åbne dørene op til et moderniseret børnebibliotek med zoner indrettet til forskellige aldersgrupper, hvor der er plads til læring og læsning.

Skolesamarbejde

Samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen

Københavns Kommune har i dag fire samlokaliserede skoler og biblioteker – og et nyt er på vej på Skolen på Levantkaj. De samlokaliserede biblioteker giver bedre muligheder for at formidle litteratur til de københavnske børn og unge og understøtte både den faglige læring og fritidslæsningen.

Kultur- og Fritidsforvaltningen har i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen i 2020 arbejdet på at harmonisere rammerne for de samlokaliserede skoler og biblioteker med henblik på:

- Fælles lånevilkår på samlokaliserede skoler og biblioteker
- Medfinansiering af adgangen til bøger på de fire eksisterende enheder

eReolen GO! i skolerne

Københavns Biblioteker samarbejder desuden med de københavnske folkeskoler om at tilbyde digitale bøger til eleverne via eReolen GO! med elevernes UniLogin. Gennem samarbejdsaftalen får eleverne adgang til yderligere 5 lydbøger og 10 e-bøger om måneden.

I 2020 kom der en brugerbetaling for skolerne på adgangen til eReolen GO! med UniLogin. På trods af dette lykkedes det at fastholde antallet af samarbejdsaftaler, så eleverne fortsat kan få gavn af de mange digitale bøger. I 2020 brugte ca. **40 pct.** af eleverne på de tilmeldte skoler eReolen GO! med UniLogin. Og fra 2018 til 2020 er brugen af eReolen GO! med UniLogin steget med ca. **210 pct.**

Københavns Biblioteker - Aktiviteter og nøgletal 2020
udarbejdet af Københavns Biblioteker
Kultur- og Fritidsforvaltningen

